

Знашай пошты Гэтага чакаюць кінааматары

На Усеаюзным агляда аматарскіх кінафільмаў у Маскве ўжы адбыўся прэс-наша рэспубліка была прадстаўлена дэмаграфічна стужкамі.

На гэтым агляда кінафільмаў «Я вярнуся» (самадзейная кінастудыя «Віцебск» дэпартамент камбіната) прэсуджана прэмія Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў СССР на радзі і гэтабачыні; кінафільм «Рэка — горад, горад — рэка» (самадзейная студыя Беларускага політэхнічнага інстытута) прэсуджана прэмія Усерасійскага таварства прырода; кінафільм «Вясна» (самадзейная студыя Палаца прафсаюзаў Беларускага) прэсуджаны дыплом трэцяй ступені.

Усеаюзнаму агляду папярэдзічала вялікая творчая работа самадзейных аматарскіх студый і асобных кінааматараў. Былі праведзены абласныя і пята рэспубліканскія агляды аматарскіх кінафільмаў, дзе прагледжаны 25 кінафільмаў. Гэта ў чатыры разы больш, чым у 1963 годзе.

Сёння мы рыхтуемся да новага абласнога агляду аматарскіх фільмаў. Рады кінааматараў значна павялічыліся. Створаны новыя кінааматарскія калектывы. Студыі пачалі працаваць у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода, на гадзінніковым заводзе, радыёзаводе. Сёння ў Мінску больш 30 самадзейных кінастудый, якія аб'ядноўваюць каля 200 чалавек. Аматарам памагаюць работнікі спецыяльнага кіно П. Шамшур, Ул. Цяслюк, В. Арлоў, І. Гуськоў. Яны праводзяць творчыя і практычныя заняткі, дзюць кансультацыі.

У Мінскім клубе кіно і фатааматараў часта праводзяцца агляды і абмеркаванні аматарскіх кінафільмаў. Сёлетня кінааматары здымлі некалькі фільмаў, у прыватнасці, — стужкі пра легендарнага героя беларускага народа Канстанціна Заслоўна і героя Айчынай вайны Мікалая Калышчу.

Аднак для таго, каб кінааматарства развілася яшчэ больш актыўна, трэба вырашыць некаторыя праблемы. Вось ужо трэці год гандлёвыя арганізацыі Мінска не забяспечваюць кінафільмамі. У продажню няма негатыўнай кінаплёнкі, сярэдняй і высокай адчувальнасці для шаснаццаці міліметровых кінафільмаў і пазітыўных кінаплёнак з магнітнай дэкараж. Наспела неабходнасць адкрыць у Мінску спецыялізаваны магазазін з вы-

А. ЗАЙЦАК, старшыня прэўлення Мінскага клуба кіно і фатааматараў.

НАРОДНЫ УМЕЛЕЦ

Васіль Айнавіч Катляроў — пенсіонер, ён узначальвае партграфічную ў аддзяленні саўзнава «Мінжрачма». Шмат спраў у гэтага чалавеча, але ёсць у яго захапленне, нікому ён аддае Усё свой вольны час. Гэта разба па дрэву. Дома ў Катляроў можа бачыць паліграфічны апарат, аб'ектывы, аперныя прылады, намяшчыны на тэмы рускіх народных казак, шаталіны, мушту.

Работы народнага ўмелца не раз дэманстравалі на выставках прыладнага мастацтва. Нормы яго атрымалі высокую ацэнку. Дыплом першай ступені прэсуджаны Васілю Айнавічу пры высокай майстравасці пры выкананні работ, прадстаўленых на абласнай выставцы ў горадзе. Айнавіч у сувязі з трэцім Дзяржаўнаму народнаму творчасці СССР. Узначальвае ён і шаталіны грамаціны.

Я. АГАПАЎ, Гомельскі раён.

СЯМЕЙНЫ АНСАМБЛЬ

Работы саўгаса з вёскі Штэва Пухавіцкага раёна Самуіла Іванавіча Стралева і яго сямейнаму ансамблем музыкантаў, куды уваходзіць тры яго дзяцей. Ансамбль іграе на гармоніку, Святлана — на балалайку, Таццяна — на шыбалы. Сестры Сасіля Іванавіча і Сямён Стралева Хадора і Матруна, якой пайшоў шосты дзесятак гадоў, часта выступаюць на сценах мастацкага клуба, выконваюць рускія і беларускія народныя песні, азнаёмыя з імі і працягваюць іраціна сямейнага ансамбля музыкантаў С. Стралева.

За актыўнае ўдзел у развіцці мастацкай самадзейнасці Мінскі абласны Дом народнай творчасці занёс С. Стралева на Дошчу гонару.

Р. КАРТОКІ.

У ВРАТНЮ ЛІТВУ

Пры Ваўкавысім Дзюме ўзніклі створан ансамбль «Сястры Сасіля Іванавіча і Сямён Стралева». Удзельнікі мастацкай самадзейнасці выступаюць перада гледачамі гадоў, перад каласінамі і рабочымі саўгаса.

Надаўна яны выяздзілі з Мінска ў Літву, у горад Кенардэ, і там іх сямейны ансамбль наведваў у самавіну Ваўкавысім.

І. ЮШАНКА.

Гісторыя вёскі Жмураўкі

Непадалёку ад Рэчыцы ёсць вёска Жмураўкі. У маёвым жмураўкі адкрыўся куток рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы. Актыўнасці сабралі тут багатыя звесткі па гісторыі родных мясцін.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікае альбом «Гісторыя вёскі Жмураўкі», дзе змяшчаюцца фатаграфіі і рэліквіі вайны партызанскага атрада «Літвінкі» грамадзянскай і Вялікай Айчынай войнаў, першы арганізатар роліага партызанскага атрада «Літвінкі», першы камуніст у вёсцы, кімсамоўцаў і п'янераў.

М. ГАТЮКІН.

З КАНЦЭРТАМ У ГІР

Амаль усея люты нацртнаыя бригады артыстаў Дзяржаўнага атрада Лёніна і атрада «Літвінкі» выступілі на оперы і балета БССР і Беларускай аэраўнай ардыі. У гэтым атрадзе знаходзіцца Сцяга Філармоніі знаходзіцца ў Германіі Дэмарацкі Рэспублікі. Яна даля раіа канцэртаў для вайнаў Саўецкай Арміі. Гледачы цэля прымалі выступленні нацртнаыя бригады.

ВЕЧАР ПАЭЗІ

Ушачына — радзіма Пётра Броўкі і Васіля Быкава, Рыгора Вардуліна і Юлія Ільіна.

Любіць у гэтым кутку Лепельскія паэты. Надаўна яны і дзяцінны саўзнава і ўзросце іраціна прадпрыемстваў гарадскага пасялення Ушачы прывалі ў гэты куток вечар паэзіі. Са сямі выкананні самадзейных артыстаў гучалі вершы пэстаў-землякоў.

А. АРЦЕМАЎ, Лепельскі раён.

НОВАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ

Барысаўскі краязнаўчы музей рыхтуецца да знамянальнай даты ў гісторыі нашай краіны — п'яцідзесяцігоддзя Саўецкай улады. Збіраюцца новыя матэрыялы, якія адлюстроўваюць баявую і працоўную гісторыю старажытнага горада на Бярэзіне.

Новая экспазіцыя музея будзе мець чатыры аддзелы: гісторыя ўзнікнення гэта горада і яго значэнне як вайнавага стратэгічнага фарпоста на ўсходніх рубяжках нашай Радзімы; рэвалюцыйны Барысаў; ўдзел працоўных горада ў рэвалюцыйнай барацьбе, грамадзянскай вайне і ва ўважаны Саўецкай улады на тэрыторыі Беларусі; гераніны ўдзел працоўных горада ў Вялікай Айчынай вайне супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў; сучасны Барысаў — буйнейшы прамысловы і культурны цэнтр Беларусі.

Надаўна ў музей паступілі ўспаміны генерала арміі Я. Крэйзера, удзельніка абароны Барысава. Атрыманы цікавыя матэрыялы ад саўвока генерала Лізюкова — легендарнага абаронцы пераправы праз Бярэзіну, пра гераніны ўдзел сына Дзяржа Ібаруры — Рубена ў барацьбе за Барысаў у 1941 годзе. У экспазіцыі будуць экспанаваныя дакументы і матэрыялы, прысланыя ў краязнаўчы музей кандамірамі і лётчыкамі эскадрыль «Нармады» — Неман, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Барысава ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Рыхтуецца да друку зборнік: «Рэвалюцыйны горад Барысаў», «Горад Барысаў у гады Саўецкай улады», «Па партызанскіх сцяжках бригады Дзядзі Коля (Героя Саўецкага Саюза Дзядзі Коля)», а таксама ілюстраваны дэвандік па музею.

А. БЕНЯНСОН.

Ражысёр В. Борзавя паставіла на Гомельскай студыі тэлебачання два тэлеспектаклі для дзяцей па сцэнарыях Б. Чак. Спектаклі «Будзёнка» прысвечаны 30-годдзю Саўецкай улады.

З ДУМКАЮ ПРА ЧАЛАВЕКА

Аляксандр КАРАГАНАЎ, кінакрытык

Ёсць свая гістарычная логіка ў тым, што ў ранняй саўецкай кінамастацтвафілімава Сяргея Эйзенштэйна «Браніавет», «Пашчын» і іншых фільмаў «Маша» Усевалада Пудовкіна, «Чалавек» братаў Васільевых, трылогія аб Максіме Рыгора Козінава і Леаніда Траўберга, «Член улада» Аляксандра Заркі і Іосіфа Хейфіца. Саўецкае кіно пачало свой шлях экраннымі эпасамі, які ўваблялі вобраз рэвалюцыйнага матэрыялу мас. Наступны ступень была натуральна: людзі рэвалюцыі хацелі да канца зразумець і расказаць адзіна адзіна, як гэта было — не толькі ў чаргаванні падзей, але і ў хутчэйшых чалавечых характараў.

Расказваючы пра станаўленне і развіццё чалавеча рэвалюцыі, праматывы яго паводзі, пра «дыялектыку душы», саўецкія кінамастацтвафілімава ўспаміналі надаўна мінулае, каб захапіць моладзь прыкладамі рэвалюцыйнага гераізму. Адначасова на вобразы рэвалюцыянераў яны даследвалі сучасны ім працэс фарміравання новага чалавеча і актыўна ўмешваліся ў гэты працэс дзеяў яго хутчэйшага развіцця.

Гэтая традыцыя рэвалюцыйнага кінамастацтвафілімава набывае сёння асаблівае значэнне. Работы незлічоныя пошчынныя ворагаў, якія пад сілою сігнату ішлі на нас, каб сілаю зборі падавіць саўцыялізм. Пераможаны многія скептыкі, якія прадказвалі крах эканамічнага «эксперыменту» большавікоў. Цяпер, калі Саўецкая краіна абвешчае свае новыя планы, усё ведаюць, што гэты вольны сур'ёз. Не зламаўшыся эканамічнага краху,

Драматичны наметы Жлобінскага Дома культуры за пець гадоў свайго існавання ачынілі чалавек паставак на п'есе рускіх і зарубешных класікаў, саўецкіх драматургаў.

На адным у бачны сэнсу са спектакля «На бойні месца А. Астроўскага, Ролэ Баскранагэ выконвае мажыст паравозага длю Мікалая Куршоў, жонкі Вясудэна Ягана Мірошніна — загадчыка раённага аддзела культуры Ганна Шарбарова.

ДРУЖБА З МАСТАКОМ

У Ільчонскай сярэдняй школе на Рагачоўшчыне ёсць свая «Малая трацыённа-ка». У ёй — многа разрадуцый з работ мастакоў-ілюстрацый: Сярова, Рэпіна, Васнецова, Левітана і іншых. Шмат сваіх работ падарылі вучням мастакі Гомельскага аддзялення Саюза мастакоў БССР. Асабліва месца адыдзена народнаму мастаку ССР-члену марэксанданту Акадэміі мастацтваў ССР Міналоў Жукаву. На адным са стэндэў выставілі ягоныя кнігі, якія ілюстравалі славуны мастак, з яго аўтаграфамі.

А вольныя пісьмы школьнікам: «Дарэгі сябры! Шчыра ўдзячы вам за ўвагу. Письмо, копію з майго малюнка і пісьмы галыштук атрымаў. Па вашай просьбе шло свой фотадзямі: на ім я ў вясковай форме. Вольны ўважліва год ніру студый вывучэння мастацтва імя Грэмава. У апошні час я працягваю працаваць над вобразам Уладзіміра Ільіча Лёніна, закончыў сэрью малюнкаў да кнігі Фучыка «Рэпартаж з пятай на шы».

...Пабольш знаёміцца з мастакамі, назіраючы за іх майстраваннем у рабоце. Малюць больш з натурны.

Жадаю ўсім піянерам-ільчонцам добрых паспяхаў у вучобе і творчасці.

Дата першае пісьма Мікалая Міналоўча. А побач другога трымаю. Усе яны сведчаць пра ўвагу мастака да беларускіх школьнікаў, дапамогаю ім разумець мастацтва, лепш вучыцца.

В. ТКАЧОЎ.

ворагі саўцыялізма разлічваюць на ўздзеянне ідолаў. У гэтых спадзяваннях іх падтрымлівае эга і энтрызм уласцівага мыслення. Мераюць ўсё свеч, усіх людзей на свае меркі, апосталы ўласнасці разважваюць па свайму: не можа таго быць, каб чалавек змог пераадолець у сабе сілу своекарысліва с і ц і, прыхільнасць да ўласнасці, імкненне да ўзбагачэння.

Вось чаму вельмі важна, што на працягу 50-годдзя Кастрычніцкага саўецкага кінамастацтвафілімава паказвае свету не толькі экранны вобраз вайнава перамогі і мірных новабудоваў, але і рэальнасць новых чалавечых адносін: у маральных выніках прайдзенага таксама раскрываецца веліч рэвалюцыі. Паказаны на экране працэс станаўлення новага чалавеча разбурае спадзяванні ворагаў і сумненні скептыкаў. Праўдзівае адлюстраванне гэтага працэсу дзейна памагае ўсталяваць у людзях новага ладу думка і эмоцыі.

У аэстыцы ёсць такое паняцце, высунаўта ў свой час Энгельс: дыялектыка пэтычнага правадзуча. Даследуючы жыццё ў працэсе яго адлюстравання, мастацтва выносіць тым самым свой прысуд адлюстраваным з яваж: вызначае іх велічыню, іх гістарычны маштаб, іх значэнне для чалавеча і народа.

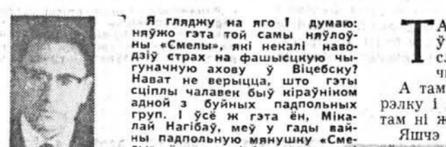
Надаўна «Масфілм» выпусціў фільм маладога рэжысёра Аляксандра Міты «Звоныя», адчыніўце дзверы». Ён апыдае пра тое, як па заданню свайго ваяката юная піянерка шукае першых піянераў 20-х гадоў, каб прапісці іх выступленні на зборы з успамінамі пра надражненне піянерскай арганізацыі. Многіх і вельмі розных людзей яна сустракае на шляху пошукаў — усё яны паняканы з братавой праўдзівацю, а патрэбна чалавечы так і не знаходзіць. Але вольны адбываецца сустрэча з намыльным аэктрантам: піянерам сам ён не быў, затое вельмі добра памятае, як на іхнім дары раінамі часта ўпісваюцца ў панараму саўецкай кінамастацтвафілімава побач з геранінай апяней «Жывыя і мёртвыя» Аляксандра Столпера (па раману Канстанціна Сіманава), з творами Рэзо Чухрыда «Бацька салдата», Рыгора Чухрыда «Балада пра салдата» і «Чыстае неба», Міхала Калатоава «Ляцця жмураўлі», побач з гнэным фільмам Міхала Рома «Звычайныя фільма», з гісторычна-рэвалюцыйнымі стужкамі Сяргея Юткена «Ленін у Польшы», Марка Данскога «Сарна маша», якія расказваюць, як Ленін і ішчы рэвалюцыянеры змагаліся за тое, каб перамог саўцыялізм, каб створаны былі грамадзянскія ўмовы, якія рэальна вызвалілі чалавеча працы, рэальна памагаюць усеваковаму раскрыццю і развіццю яго асобы.

Саўецкі глядач добра прымае гэтыя фільмы, бо адчувае ў іх сілу праўды, якая пераконвае. Для яго асабліва характэрны сёння рэ-

Кожнай сцэнай, кожнай дэталю свайго фільма Міхал Богін сцвярджае саўцыялістычную чалавечасць не ў дэкларацыях, а ў рэальнасці бытавых фактаў, у глыбінных характараў юных герояў фільма. Гэта саўцыялістычная чалавечасць жыць не толькі ў маральным абліччы Сяргея і Наташы, але і ў адносінах самага маладога рэжысёра да іх каханна, да іх лёсу.

Такія фільмы, як «Двое», «Звоныя», адчыніце дзверы», арганіка ўпісваюцца ў панараму саўецкай кінамастацтвафілімава побач з геранінай апяней «Жывыя і мёртвыя» Аляксандра Столпера (па раману Канстанціна Сіманава), з творами Рэзо Чухрыда «Бацька салдата», Рыгора Чухрыда «Балада пра салдата» і «Чыстае неба», Міхала Калатоава «Ляцця жмураўлі», побач з гнэным фільмам Міхала Рома «Звычайныя фільма», з гісторычна-рэвалюцыйнымі стужкамі Сяргея Юткена «Ленін у Польшы», Марка Данскога «Сарна маша», якія расказваюць, як Ленін і ішчы рэвалюцыянеры змагаліся за тое, каб перамог саўцыялізм, каб створаны былі грамадзянскія ўмовы, якія рэальна вызвалілі чалавеча працы, рэальна памагаюць усеваковаму раскрыццю і развіццю яго асобы.

Саўецкі глядач добра прымае гэтыя фільмы, бо адчувае ў іх сілу праўды, якая пераконвае. Для яго асабліва характэрны сёння рэ-

І я гляджу на яго і думаю: найма гэта самы нулюны «Смелы», які некалі навадзіў страх на фашысцкую чыгуначную ахоўу ў Віцебску! Нават не верыцца, што гэты сціплы чалавек быў кіраўніком адной з буйных падпольных груп. І усё ж гэта ён, Мікалай Нагібаў, меў у гады вайны падпольную мянушку «Смелы», ён са савамі таварышамі пуская пад ахоў варожых агні, узрываў масты, нічыў ворагаў і здараніў. Шчуніка, Пётр Сміроў, Іван Янімаў і Шура Янімава, Федзя Мехуа, Мікалай Лёхосці і іншыя маладыя падпольшчыкі Віцебска — героі нашай новай аповесці «Вернасць», над якой я цяпер працую.

Прапаўна чытачам газеты «Літаратура і мастацтва» некаторыя старонкі з гэтай аповесці.

АСТАР.

Іван НОВІКАЎ

Таня плакала наўзрыд. Унурыла галаву ў перацятэ летаніе сена і дала волю слязам. Тут яе ніхто не пачуе і не ўбачыць...
А там, у хаце, спраўляюць вяселле. П'юць гарэлку і славяць жаніха і яе, нявесту, але няма там ні жаніха, ні нявесты.
Піцьця п'яціцу Мікалай праводзіў Таню ў вёску да свайго бацькоў, каб паматра і рыхтавацца да вяселля. Развітваючыся, абцямакоў Таню ў ценяватым кутку вазданага свекрыка, куды яны адышліся ад ватона; ён наказаў:
— Не хвалойся. Глядзі там, каб усё было як след. А ў надыдзена чайнай. Раніцою буды дама.
І вольны ён прыхаў, ашучаў.
На пачатку думал, што цяжкі сёння спазніўся. І Мікалай прыедзе крыху насяд. Рапшылі не чакаў яго, прапусціў на чарцы без жаніха; як казаў сват, каб пранасці добрую дарогу добраму вяселлю. Чарку тую прапусцілі ахотна — за здароўе і пшачне маладзі. Таня ў душы лічыла, што гэта грах, што непрыстойна пачынаць вяселле без жаніха, але парочыць не стала, толькі да свайго чаркі не дакранулася. Будучы свекр, Мікалаеў бацька, заўважыў гэта і, выбраўшы момант, каб нявестка выйшла ў кельце, паспаўшаўся за ёй і цяка сказаў:
— Не хвалойся, дачуша, усё будзе добра. Не думай нічога благага пра Колю. Нешта здарыцца ў яго, выдзі, таму і затрымаўся. Прыедзе, вольны убачыш.
Таня глытала слёзы. Сухі намк падкаціўся да горла, не даваў гаварыць. Нават вачэй не падняла на старога.
— Трымайся, галубка...
Гэтыя цэлыя словы крыху ўсцешылі. Гаварыў жа іх не хто-небудзь, а Мікалаеў бацька, свой, родны чалавек...
Ужо сонца схілілася за поўдзень, а жаніха ўсё не было. Таня не ішла ў хату. Слёзы душлілі яе. «За што ён так зняважыў мяне? Што благага я зрабіла яму?»
Калі Таня вярнулася ў хату, гасці і сваёкі разходзіліся. Яе адсутнасці быццам і не заўважылі, трымаўся так, быццам нічога і не здарылася. «А можа толькі выглед рабы, што нічога не здарылася?»
— Дык прыходзіце, гасцейкі, заўтра. Толькі раней ужо, з самавай раніцы, — гаварыла Мікалаева маціха.

СТАРОНКІ З АПОВЕСЦІ «ВЕРНАСЦЬ»

алізм мыслення: ён жа занадта шмат перажыў, адчуў, каб дэпрыва адносіца да кіношых забаў і вяртальных схем, накрэсленых у вяртальні. У пачатках — па-за рэальнае яго драматызм — адлюстраванні жыцця сур'ёзна глядзі бацьчы праўдзівае амаральна адносіна да мастацтва.

Не так даўно ў мяне была размова з адным амерыканскім журналістам пра саўецкае кіно. Успамінаючы фільмы «Жывыя і мёртвыя», «Бацька салдата», «Ляцця жмураўлі», «Балада пра салдата», ён наракаў: чаму ў саўецкім кіно так многа трагізму, так многа смярцей. — Гаварыў ён, — там таксама паказана вайна, але героі іх — смелыя хлопцы, ваююць вельмі і нават у палоне — як у «Вялікіх чыцках» — застаюцца ўсё тымі ж вясельнымі, бравымі хлопцамі. Мой суб'ектнік настойліва пераконваў мяне: не трэба цяпер хваліваць людзей цяжкімі успамінамі, не трэба паказваць фільмы, якія цяжка глядзець.

Мне даваўся нагадаць яму пра дзевяці мільянаў, якія загнілі ў Айчынай вайне, пра тое, што практычна ступаць на мінулы шлоўнай нашай сямі. Гэта рэальнасць гісторыі, рэальнасць жыцця. Калі б кінамастацтвафілімава, пагаджаючы гэтай рэальнасцю, пачалі паказваць вайну без страц, героіку без крыў, глядзі, які прайшоў вайну, або юны глядзі — сын забітага салдата сказаў бы свай бацьбавыя для мастацтва «не веру». Ён падумаў бы, што фільм, які так лёгкадумна паказвае нядаўнюю вайну, зрабіў яны-небудзь тылавы абвешчаць, што не толькі падзей вайны не бачыў, але і застаўся душоўна глухі да яе драм.

Людзі, навучныя жыццём быць рэалістамі ў адносінах да жыцця, хочучы, каб на экране перамагала праўда. І яны добра ведаюць, што паказаны на экране рэальны драматызм падзей Айчынай вайны не паслабляе думкі пра гераізм вайнаў, якія змагаліся за справядліваю справу. Наадварот. Узяўшы на экран драматычныя калізіі завастроўць гэтую думку: калі саўецкія людзі перамагалі, нягледзячы на вялікі цяжкасці, пакеты і ахвяры, якія і сіла ідэяльнай пераможнасці і ўражліва трываласці закладзена ў іх!

Праўда, мастацтва — гэта не толькі верагоднае адлюстраванне фактаў і падзей, але і праўдзівае перадача іх сучаснага народнага ўспрымання. Саўецкія кінамастацтвафілімава працуюць над сваімі фільмамі з думкаю пра чалавеча: барацьба за чалавеча, выхаванне ў іх высокіх ідэяльных і маральных якасцей успрымашца імі як працяг рэвалюцыі і практычнае здзяйсненне яе стваральных задат. Дзеля ж чалавеча працы здзяйсняліся і здзяйснююцца гістарычныя змены, пачытачы 1917 годам. Такія адносіны да паказваемага глыбока адпавядаюць духоўнаму і эмацыянальнаму складу сучаснага глядача.

АДН

ТАНЯ ПЛАКАЛА НАЎЗРЫД

— Прыядзем, прыядзем, абавязкова прыядзем, — лагодна, як падалося Тані, развіталася гасці.
— У гэты момант у хату ўляцелі старшыня сельсавета — малады ішч, чарнявы хлопец. Не павітаўшыся, вышпалі:
— Канчаце частваціца! Вайна! Германцы напалі! На сход хутчэй!
«Дык вольны чаму не прыхаў Коля!» — ледзь не вырвалася ў Тані.
П'яўмесца Мікалай не выходзіў з чыгуначнага рэстарана. І спаў там, на кучні. Ды і які гашага ж соня вайны рэстаран абслугоўваў вайсковыя эшалоны, што ішлі на фронт і з фронту. За ною. Яна не паракрала яго за тое, што здарылася, калі жаніха ён быў тады, як не хацелася расчыць на сена, як сорамна было паказацца на людзях. Мікалай абцямаў яе, гледзіў, быццам дзіўчынку, на валаве.
— Ну, не трэба, не трэба... Ты ж бачыш, не па сваёй волі. Хіба ж я пакрыўдзіў бы цібе? Так у трыгоде і вадпольных сусірэчх праходзіў іх малады месца. І можа ад таго, што на іх дололю валава так мала шасціці, гэтыя выпадковыя сустрэчы сьрод нечаканых трывоў і клопатаў здаваліся яшчэ больш жадавымі, ішч больш светлыя і радасныя. Ніколі раней Мікалай не перажываў такога дзіўнага пералічэння трывоў і заклапананасці, радасці і асалоды, надзеі і горчы...
Кожны дзень на ўсход ішлі змалонны з параненымі і эвакуіраванымі — жанчынамі, дзецімі, старымі. Часам да Мікалая пра расчынае акно працягвалася дырготная і замураваная дзіцячая рука, а знізу чуўся палахлівы і слабы галасок:
— Дзядзечка, дай...
У такіх хвілін Мікалай абцямаў на строга ваянныя нормы, хоць што-небудзь соваў у тых худзенькіх, дырготных пальчыках.
Часта з вагонага акна высочваліся забітаваныя галавы, рукі. Праз тоўстыя скурты ваты і бінтоў праступала пачарнеўшая, засохлая кроў. Але асабліва ўражываў Мікалаеў вочы параненых. Былі і гэтыя вачы і пакеты, і цяжкі смукат, і злая нянавісць, і трывога; і часта — адчай. «Што ні чалавек — то па-свойму успрымае ён вайну», —

думаў Мікалай, заіхаючыся каля кухоннай плітцы.
Дзень і ноч з рэпрадуктараў на ўсё ваказальную плошчу гучалі гукі маршаў, баявых песень, перадаваліся зводкі Саўінфармабюро, а таксама выступленні кіруючых дзеячоў краіны, загады, распараджэнні. Усё гэта таксама асцядла ў памяці Мікалая. Ён слухаў і дакараў сам сябе. Дзе вайна, дзесяці лядцаў кроў, ішч людзі, а ён сядзіць на кучні. Кухар — вельмі ж патрэбна чыпер пасада, аж сорамна нам свазаці Раінай, каб пачаліся бэй на Халдін-Голе, Ён, Мікалай, быў у страці, удзельнічаў у разлінараванні японскіх пазіцыяў. Там ён быў на месца. А тут — кухар-тылавік!

Ужо некалькі разоў Мікалай звяртаўся да ваеннага каманданта:
— Таварыш маёр, адпусціце мяне ў ваенкамат. Я ж сапёр. Маё месца на фронце...
— Вава месца там, дзе нам загадана, — казаў камандант. — Трэба будзе — пашлоў на фронт. А цяпер вы павіны добра марміць людзей. Гага таксама важна для вайны.

У другі раз камандант навадзі і слухаў яго не

Мікалаі Іванавіч Байцов на прафесіі фізік. Ён выкладае ў Беларускай політэхнічнай інстытуце. Некалькі гадоў назад у яго асама ўжо не маладога чалавека з'явілася захапленне — фатаграфія.

Фатаграфіі ён аддае цяпер увесь свой свабодны ад работы час. Яго ўвагу аднолькава прыцягвае і імкліва ў сваім руху гарадская вуліца, і асенні парк, і скаваная лямбод рака, і запоўнены дзятвой двор шматпавярховага дома.

Многія з работ Мікалаі Іванавіча экспанаваліся на Мінскай гарадской і абласной выстаўках.

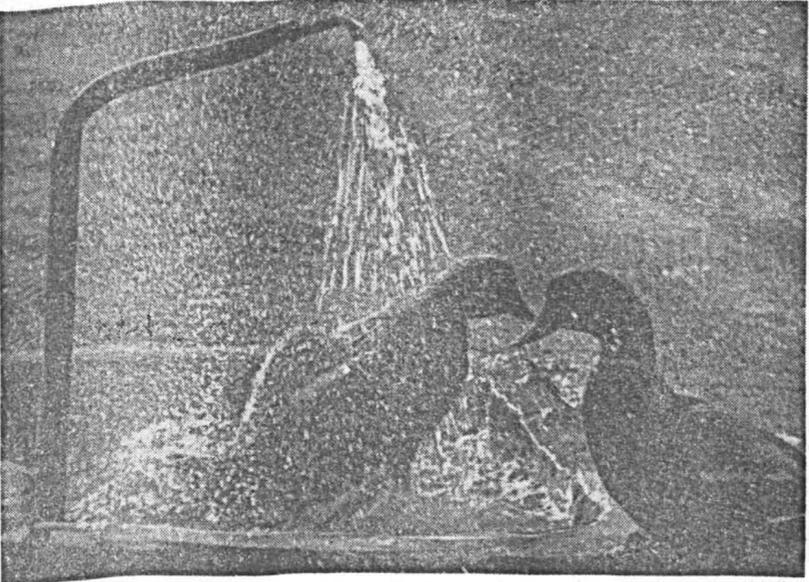
Сёння мы змяшчаем некалькі яго фатаграфій.

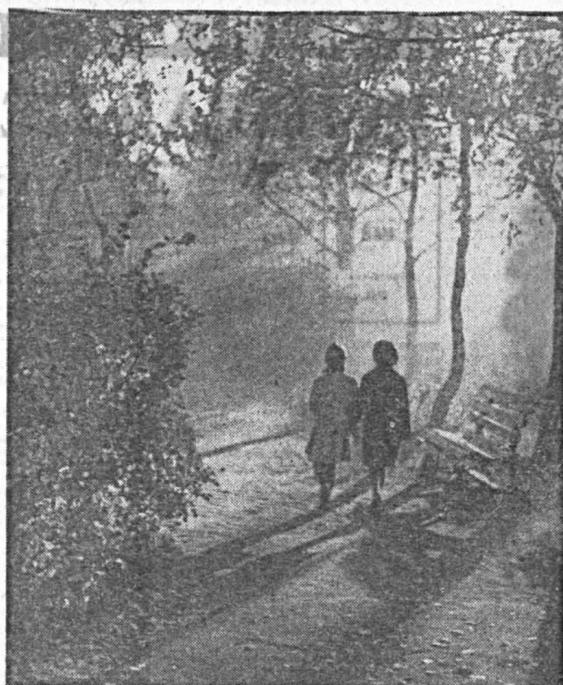
ШАРЫН ДАЛЯЕВ

АХ, ТРАСЦА ЯГО, УЦЕК...

ХОЦЬ І ХАЛОДНЫ, АЛЕ ПРЫЕМНЫ ДУШ...

ВОСЕНЬСЬКАЕ СОНЦА.

УСПАМІН ПРА ЛЕТА.

СУР'ЭЗНА ПРА СУР'ЭЗНАЕ

Студэнці фестываль эстрадных тэатраў

У Маскве нядаўна закончыліся Першы Маскоўскі фестываль студэнцкіх эстрадных тэатраў. Пра мастаці і ідэі ўзровень самавыяўлення і разнастайнасці мастацтваў і кампазіцый, аўтарства і выканання песняў, інтэрэды, музыкальных і літаратурных кампазіцый пра іх творчы энтузіязм, літэратурны і палітычны для эстрадных тэатраў «напукі», расказаў член журы фестывалю, заслужаны артыст РСФСР Леў Міраў.

— Правадзіць фестываль студэнцкіх эстрадных тэатраў, — гаворыць Леў Міраў, — чужою ідэяю камсамола. Што ж хвалюе сёння студэнцкую моладзь і якімі сродкамі мастацтва яна вырашае важнейшыя праблемы сучаснасці?

Фестываль абмяжоўваў кола розных галін мастацтва, адаўшы трыбуны эстрадным тэатрам, дзе асноўны жанр — сатыра. Але гэта не выключала і іншыя жанры, ва ўсёй сваёй разнастайнасці прадстаўлення ўдзельнікі агляду. Я — прадстаўнік сатыры, і ў студэнцкай творчасці мяне найбольш цікавіць імяна гэтая галіна мастацтва.

У фестывальнай праграме радзе шырыня тэм, закладзеных у спектаклях. Сёння студэнты ўжо не абмяжоўваюцца вузкімі спецыфічнымі інтэрэсамі. Сучасную моладзь хвалююць не толькі ўнутрыінстытуцкія пытанні і пытанні студэнцкага быцця, бюракратызму, ашукаства, раўнадушнасці вышэйшай школы, асабліва адзедзена і міжнароднай сатыры. З гэтымі тэмамі асабліва добра справіліся калектывы Маскоўскага авіяцыйна-

га інстытута, Маскоўскага ўніверсітэта, Казанскага авіяцыйнага інстытута, Кіеўскага інстытута замежных моваў, Чэлябінскага гарадскога студэнцкага тэатра.

Студэнты перасталі задавальняцца таня панцы, як «смейна», «весела». Ім хочацца гаварыць сур'эзна пра сур'эзнае. «Мы хочам, каб вы задумаліся» — звычайна да гледзельнай залы чаркаўскія студэнты. І то, над чым нам прапануюць задумацца, даю хвалюе кожнага прысутнага ў зале: айна і мір, любоў і нянавісць, добра і зло.

І калі раней студэнты капіравалі прыёмы прафесійнальнай эстрады, дык сёння як у форме, так і ў змесце спектакля яны больш ідуць ад жыцця. Сёння яны ў многім выпярадзілі прафесіяналаў. Вос туд і ўнікае ў нас, артыстаў эстрады, жаданне не адстаць ад іх і нават сёбе-то пераняць.

Густ, добрая аўтарска, музыка і артыстычная культура маладзёных эстрадных паказоў нясуць эстэтычнае задавальненне гледзю. Мінуты фестывальна-эстрады і радаснага педзея. Ён даказваў, што прапагандысцкая трыбуна знаходзіцца ў надзвычайных руках на хвалюе моладзі. Усё, што было пазычана, бласпярэчна, мае вялікае выхавальнае значэнне. Цесны творчы кантакт, сустрачкі ўдзельнікаў розных эстрадных калектываў, аб'ёмны рапертуар, творчы вопыт — усё гэта пажога студэнцкім тэатрам і надалей развіццю свай мастацтва, пашырэнню кола тэм, удасканальваць майстэрства.

Леў МИРАУ, заслужаны артыст РСФСР (АДН).

ВЯСЁЛКА САВЕЦКАЙ ПРЫБАЛТЫКІ

Павел КОРЫН, народны мастак СССР, лаўрэат Ленінскай прэміі

У Маскве ў Цэнтральнай выставачнай зале з вялікім поспехам экспануецца калейная выстаўка твораў майстроў вышэйшага мастацтва Літвы, з'яўляюцца мастацтва прыватнага 25-гадова аднаўлення свецкай улады ў гэтых рэспубліках.

Кірэспандант Агенства друку Навіны прапавідуе відомыя да свецкага мастака Паўла Корына падаць у ўражаннях пра гэтую выставку.

Свецкая выстаўка мастацкіх твораў, створаных у рэспубліках Савецкай Прыбалтыкі, ракі перш за ўсё тым, што мноства майстроў шукаюць пластычнага мастацтва, імяніцтва да вобразных сродкаў, імяніцтва да таго, ных абодвух паводле пра наш каб сказаць праўду пра наш час.

Мне было б цікава гаварыць пра мастацтва кожнай рэспублікі — пра жыўнасць, графіку, скульптуру, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Гэта задача не пад сілу аднаму чалавеку. Замест гэтага я маю чалавеку. Замест гэтага я маю чалавеку. Замест гэтага я маю чалавеку.

тоўскі вітражыст Казіс Маркунас. У яго рабоце «Вясна» тым жа тэхнічна выканання ажывае раптам чараўнічай прыбалтыйскай вясёлкай. Перад намі, сапраўды, вясна з яе водарам, гульняй фарбаў, абнаўленнем.

Антанас Галінас у вітражы «Вясну» рэвалюцыя стварэе вобраз, сугучны гораўскаму Буравеніку, Маіштаба пастулейнай задачы і двохнаснай віртуальнасці выканання выяўляюць самыя гарачыя мае сімпатый да аўтара гэтай чужогай работы.

Выдатна экспанаваны раздзел літоўскай скульптуры. Асвятленне памагае аналітычнаму ўспрыманню кожнай скульптуры. У рабоце Гедзімінаса Іакубоніса «Партрэт мастака Венажынскіса» ўзасоблены не толькі рысы канкрэтнага чалавека, але і створаны цэлы вобраз мастака-патрыёта, разведчыка будучыні.

«Партрэт мастака» Антанаса Галінаса і наюрморту Ляонаса Кудзінаса прыгожыя па колеру. Гэтыя работы нібы аб'ядноўваюць рэчы і людзей у прастору і ў часе. І чалавек, і наваколлі яго свет могуць жыць у годзе і ў радасці — такая думка нараджаецца, калі знаёмішся з названымі мною намі.

Ляўнаса Аугуцінаса Савіцкаса «У спаленай фашыстаў вясці» і «Рэвінем ахвярам фашызму» паучыць вялікай народнай трагедыі горка адгукаецца ў сэрцы. Мастак у складаным вобразе карціны ўзнаўляе не толькі народнае гора, але і народную мужнасць, багратраўнасць, годнасць, упэўненасць людзей у перамозе гуманічных асноў, у перамозе добра над злом.

ШАВЕЦ

Януш ОСЕНКА

Непадалёку ад майго дома, на рагу вуліцы, была маленькая шавецкая майстэрня. На вітрыне стаяла некалькі партрэтаў, а над імі вісела шыльда: «Шавец». Праз шыльду вітрыны відаць быў сваё гаспадар майстэрні, які сядзеў за сталом і рамантаваў стары абутак ці шый новы, на заказ.

Аднойчы над імі «Шавец» знік з шыльды, а яго месца заняў сказ, старанна выведзены каліграфічным почаркам: «Шавец абслугоўвае населеныя». Новая шыльда зайтрыгала мяне. Чым жа займаецца цяпер шавец, апрач рамонту абутку? — падаму я. — Можа, ён адкрыў прыватнае сшыццёвае бюро? А, можа, шліфуе алмазы або рамантуе гадзіннікі?

— Бяда, як пірагі пацямі лачы шавец, — успомнілася мне, і я пайшоў да суседа каб высветліць.

Цяжка, — сказаў шавец. — Пеколькі я рамантаваў абутак, а іншы раз нават шый яго на заказ, мяне, як прыватнага, лічыць на працоўным элементарна, дзюрцы з мяне падакі і гэтак далей. Я вырашыў змяніць шыльду, унесці ў яе перадавую думку. Няхай ведаюць, што я чытаю газеты, што іду ў негу. Гэтым, гэта пажога.

Але, відаць, гэта не пажога. Шаўцу, як прыватнаму, не далі ліміту на драгу, і небагра вымушаны былі прыдумваць новую шыльду: «Шавец абслугоўвае працоўных». Пазнаёмішыся са зместам новай шыльды, я зайшоў да шаўца і пацікавіўся, як цяпер ідуць яго справы.

ДА КАНГРЭСУ АКІЯНАГРАФАУ

Спецыяльная марка прысвечана II Міжнароднаму авіяграфічнаму кангрэсу, які адбудзецца ў 1966 годзе ў Савецкім Саюзе. У цэнтры Шпіксера паказаны на фоне сцягу і вежы замка Эльбурна. Асноўны адценні малюнка — светла-шэрае і чорна-сіняе.

Арғынгалы марак выкананы мастаком Барысам Башаравым. Злева дэдазна назва фільмаў і надпіс на кінастужцы «Савецкае кіно». Памеры жыўнісных паляў 23,5 на 35,5 міліметра. Спосаб друку — афар. Зубцоўка — грабенчатая.

ЛЕБАЧАННЕ

11 сакавіка

Першая праграма. 11.00 — «Дванаццатая ноч». Мастацкі фільм. 16.35 — праграма перадачы 17.00 — насустрэчу з «Эдуард Кітс». «Экзаміны» за «крутым сталом» (М). 17.30 — для школьнікаў. «Савікі, іра, савікі». 18.20 — тэлевізійныя навіны. 18.40 — насустрэчу з «Эдуард Кітс». Рэпартаж 19.00 — першыя новыя светы па хаце. Чэхаславакія — Швецыя. Перадача з Любліна. У перапынках дэбаты Спартакіяды народаў СССР (М). 21.25 — «Закройнік з Таржана». Мастацкі фільм. 22.30 — першыя новыя светы па хаце. СССР — Канада. Перадача з Любліна. У перапынках — тэлевізійныя навіны (М).

Другая праграма. 17.50 — тэлевізійныя навіны (М). 18.10 — тутаркі ля вяля. Ф. Літ (М). 19.00 — «Зорнік не гаснуць». Тэлевізійны спектакль. 20.30 — канцэрт Даржавнага рускага народнага хора Імя Патрыяка. 21.25 — «Я» — «Варэза». Тэлевізійны фільм (М).

12 сакавіка

Першая праграма. 15.05 — праграма перадачы «Школьныя рэчы». Перадача з Пары. 15.50 — тэлевізійныя навіны (М). 16.00 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Васелье час». Віктарыя тэлевізійныя навіны. 16.30 — насустрэчу з «Эдуард Кітс». «Вам, перадавыя вытворныя». Канцэрт прывітанне. 19.00 — «Дынамік» (Мінск перадачы футбольным сезонам. 20.30 — да 50-годдзя Савецкай тэатральнай імя Азіяна. Мастацкі фільм. Вытворчасць кіна-

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКІВІЧ, В. Б. ПАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ, Р. К. САБАЛЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. Р. ШЫРМА.

Прэзідыю Саюза пісьмніцкаў БССР выказае глыбокае спачуванне пісьмніку Яну Брылю за прычыны папярэжжя яго гора — смерці брата Брылі Міхаліа Антонавіча.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыватнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25 адзнама самотра — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, нарэспанданцкага пункта 9. Гомель — 2-70-83, выдвецтва — 6-25-19, бухгалтэры — 6-97-44.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісьмніцкаў БССР. Мінск. Індэкс 63856. Друкарня выдвецтва «Звязда». АТ 01622